

Duyguların Arşivi

Peter Stamm

Delü

Peter Stamm

1963 yılında Münsterlingen’de doğdu. İngilizce ve psikoloji eğitimi aldı. Paris ve New York’ta çeşitli işlerde çalıştı. 1990’dan itibaren oyun yazarlığı ve serbest gazetecilik yaptı. 1998’de yayımlanan ilk romanı *Agnes* dünya çapında ses getirdi ve o günden beri 30’dan fazla dile çevrildi. 2013 yılında Uluslararası Booker Ödülü finaline kalmayı başaran Stamm’ın, 2014’te kazandığı Friedrich Höderlin Ödülü ve 2018’de kazandığı İsviçre Edebiyat Ödülü de dâhil 10’dan fazla ulusal ve uluslararası ödülü bulunuyor. Roman, öykü ve radyo piyesi türlerinde eserleri bulunan yazarın *Agnes* isimli romanı aynı adla, “Der Lauf der Dinge” isimli öyküsü ise *Was Wir Wollten* (Ne İstemiştik) adıyla beyazperdeye de uyarlandı. Hâlen ailesiyle birlikte İsviçre’nin Winterthur şehrinde yaşıyor.

Delidolu Yayınları’ndan Çıkan Kitapları:

Duyguların Arşivi (roman)

Desen Yayınları’ndan Çıkan Kitapları:

Bugün Burada, Yarın Orada (resimli kitap)

Ufuk Tonka

Almanya Tuttlingen’de doğdu. İstanbul Üniversitesi Almanca Mütercim Tercümanlık Bölümünü bitirdi. Mezun olduktan sonra lojistik, pazarlama, tercümanlık sektörlerinde tecrübe edindi. Hâlen Almanca öğretmeni olarak çalışıyor ve Türkçeye çeviriler yapıyor.

DUYGULARIN ARŞİVİ

© 2022, Tudem Yayın Grubu
1476/1 Sok. No:10/51 Alsancak-Konak/İZMİR

metin hakları © 2021, Peter Stamm

İlk baskı 2021 yılında, Almanya'da *Das Archiv der Gefühle* adıyla
S. Fischer Verlag Frankfurt am Main tarafından gerçekleştirilmiştir.

Bu kitabın telif hakları Liepman Ağ Literary Agency ile anlaşmalı olarak
Kalem Ajans aracılığıyla alınmıştır.

YAZAR: Peter Stamm
TÜRKÇELEŞTİREN: Ufuk Tonka
EDİTÖR: Ümit Mutlu
DÜZELTİ: Ayşegül Utku Günaydın
KAPAK TASARIMI: Barış Şehri
GRAFİK UYGULAMA: Sezer Gök

BASKI VE CİLT: Ertem Basım Yayın Dağıtım San. Tic. Ltd. Şti.
Başkent Organize San. Bölgesi 22 Cad. No:6 Malıköy, Temelli/Ankara
Tel: 0312 284 18 14

Birinci Baskı: Ekim 2023 (2000 adet)

ISBN: 978-625-7314-96-1
Yayınevi sertifika no: 45041
Matbaa sertifika no: 48083

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
önceden yazılı izni olmaksızın tekrar üretilemez, bir erişim sisteminde
tutulamaz, herhangi bir biçimde elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt
ya da diğer yollarla iletilemez.

DELİDOLU, Tudem Eğitim Hizmetleri San. Tic. AŞ'nin tescilli markasıdır.

delidolu.com.tr

Peter Stamm

Duyguların Arşivi

Deli

Sabahın ilk ışıklarıyla yağmur ince ince çiselemişti. Şimdiyse gökyüzünde, kenarları güneş ışığında parlayan küçük bulutlar var. Sıra sıra dağların ardında gizlenen güneş artık görünmüyor, hava hissedilebilir derecede soğudu. Nehir hayli hızlı akıyor, kıyılarda beyaz köpükler oluşturuyor. Hareket hâlindeki suyun enerjisini hissediyorum; güçlü ve canlı akıntı âdeta bedenimde dolaşüyor. Buradan hafif hafif duyulan suyun sesi, yüz metre yukarıdaki su bendinden kendini sert bir şırıldamayla aşağı bırakıyor. *Şırıldama* kelimesi bile aslında burada olan biteni tam anlamıyla betimleyemiyor. Her şey şırıldıyor; nehir, yağmur, rüzgâr... Hatta gökyüzü. Suyun çıkardığı seslerle ilgili de bir dosya oluşturmalıyım. Acaba o dosyayı hangi konu başlığında sınıflandırmam gerekir? Doğa? Fizik? Hatta belki müzik? Sesler, kokular, ışık olayları, renkler... Arşivimde o kadar çok tanımlanamamış, saptanamamış ve saptanamayacak şey var ki...

Vadiye inen nehrin kenarındaki yol boyunca yürüyorum. Nereden çıkageldi bilmem, birden Franziska yanımda bitip bana eşlik ediyor. Belki de bizi her daim büyüleyen suyun cazibesine kapılıp geldi. Tek kelime etmiyor, yalnızca hiçbir zaman anlamlandıramadığım, belki de bu yüzden çok sevdiğim o yaramaz çocuk gülümsemesiyle

bana gülümsüyor ve bir şey söylemem ya da yapmam için beni cesaretlendirmek istercesine başını sallıyor. Bunu yaparken bir tutam saçı yüzüne dökülüyor. Dökülen saçını eliyle düzeltiyor. O an boynuna elimi koymak, boynunu öpmek istiyorum. Seni seviyorum diyorum. Elini tutmak istiyorum ama nafile. Elim boşlukta asılı kalıyor.

Bazı günler onu düşünmediğim hâlde birdenbire ortaya çıkar, bana eşlik eder ve sonra yine birden ortadan kaybolur, ben yine yalnız kalırım.

Ne zamandır yürüyorum? Bir saat mi, yarım saat mi? Tam önümde siyah bir böcek var. Durup onu izliyorum. Ne böceği bu? Yüzbinlerce böcek türü var ve ben yalnızca bir avuç böcek türü biliyorum: uğurböceği, mayıs ve haziran böcekleri, tahtakurusu, tespihböceği, kırkayak, çekirgeler, arılar, karıncalar ve daha niceleri. Çok eksikim var, çok.

Yaz aylarının güçlü renklerinin alameti olan mat ilkbahar renkleri; ne soğuk ne de sıcak olan, insanı hafifçe titreten bu rüzgâr...

Üstgeçidi kullanarak derenin öbür tarafına ilerleyip geriye doğru yürüyorum. Buradaki yol biraz daha geniş ama daha az kullanılmış. Bazı yerlerde toprak yumuşamış, elektrik kablolarının ve bulutların yansımalarının görüldüğü su birikintileri oluşmuş. Şehre yaklaştıkça gürültüler artıyor.

Yürüdüğüm bu isimsiz yolda, ilkbahara hazırlanmış bostanlar–bazıları hâlâ kış uykusunda, bazılarıysa yıllardır ekilmemiş ve bakımsız– ve hemen arkasında da tren yolu ile otoban var.

Nehrin şırıltısının, arabaların, kamyonların ve yüksek seslerin uğultusunun ardında, kulağa metalik gelen bir başka ses daha var. Bir tren geçiyor, nabız atışı gibi yavaşça. Tüm bunları nasıl tarif edebilirim? Nasıl yazıya dökebilirim?

Yürüyüş beni yoruyor. Yürüme alışkanlığımı kaybetmişim. Su

bendinin aşağısındaki bankta oturuyorum. Biraz da nehrin kıyısında oturuyorum. İime akan hislerin yoğunluğundan aklım başımdan gidiyor. Uzun bir hastalığın ardından ilk kez evden çıktıktan sonraki netlik ve geçirgenlik hissi bu; hâla biraz yorgunsundur ama aynı zamanda ayıksındır ve duyuların keskindir ya... Gözlerimi kapatıyorum; toprak sarısı nehir daha çok su taşıyor, su hızla aktıka daha da şırdılıyor. Yağmur çiselemeye dönüyor ve sonunda tamamen durmaya karar veriyor. Soęuktan titriyorum. Üzerimde yalnızca mayo ve omuzlarımdan sarkan havlu var. Havanın soğukluğu bedenimi her zamankinden fazla hissetmeme neden oluyor; her şey çok net ve gerçeküstü. Mutsuzluk gibi gelen bir mutluluk hissediyorum.

Geçmiři; evde oturup ödevini yapan, belki kek ırpan ya da kızların yaptığı diğer şeyleri yapan Franziska'yı düşünüyorum... Okul yolunun yarısını birlikte yürür, yollarımızın ayrıldığı kavşakta uzun süre durup konuşurduk. O dönemde hangi konular hakkında konuşuyorduk ki? Konularımız bitmek bilmiyordu. Sonra birimiz saatine bakar, annelerimizin bizi öğle yemeğine beklediğini ve ne kadar geç kaldığımızı fark ederdi. Bir kahkaha, peşinden hızla edilmiş bir veda...

Eve giden yolda aklım Franziska'da kalırdı; sesinde, gülüşünde, söylediği ve söylemediği sözlerde. Ardından bahçe kapısının gıcirtısı ve öğle saatlerinin sessizliğini bozan çakıl taşlarının sesleri, davlumbazın uğultusu, mutfaktan gelen kokular, açık pencereden duyulan saatin tıkirtısı, öğle haberleri, annemin sesi ve lavabodaki tencerenin tangirtısı...

Öęle saatleri okul yokken boş boş etrafta dolaşır, çoğu zaman Franziska'yı düşünürdüm. Aslında düşünmezdim de, Franziska zaten yanımda gibi olurdu; benimle ormanda yürür, yaptığım her şeyi izler, nehrin kıyısında benimle oturur ve nehre taş atardı. Otlarla

ensemi gıdıkladı. ekinceli bir cilveleşme gibiydi. Biliyor musun, derdi, insan kendini gıdıklayamazmış. Sonra otu kendi yüzünde gezdirir ve bana bakarak gülümserdi.

Franziska'ya âşık mıydım? Sınıfta sürekli, yok şu çocuk bu kıza âşık, yok şu kız ötekine âşık, yok onlar çıkıyorlar lafları... Tüm bunlar ne demektir ki? Benim duygularım, başladığı gibi biten bu çocuksu evlilik oyunlarından daha büyük, daha karmaşıktı. Franziska'ya karşı hissettiklerim beni altüst ediyordu. Onunla beraberken kendimi dünyanın merkezindeymişim gibi hissediyordum. Yalnızca biz ve o an vardı, başka kimse yoktu. Ne okul, ne anne baba ne de arkadaşlar. Ama Franziska beni sevmiyordu.

Bu kış evden neredeyse hiç çıkmadım. Aslında işten çıkarıldığımdan ve Anita'dan ayrıldığımdan beri her geçen yıl evden daha az çıkıyorum. Gerçi Anita'dan *ayrıldım* denemez, son yıllarda birçok şeyden vazgeçtiğim gibi ondan da vazgeçiverdim. Ve bunu yaparak, herkesin benden beklediği *normal bir hayat* sürmek için elimde kalan son şansı da geri çevirmiş oldum. Artık kendim de dâhil, kimse benden bir şey beklemiyor. Ben de kendimi her şeyden soyutladım. Bazı günler sadece postalarımı almaya gittiğimde ya da hava almak için bahçeye çıktığımda evden ayrılıyorum. Haftada bir ya da iki kez yakınlardaki marketten alışverişimi yapıyorum. Markete özellikle kapanma saatine yakın gidiyorum, çünkü o saatlerde neredeyse hiç müşteri olmuyor. Asgari ihtiyaçlarımı alıyorum, marketin sahibi beni her defasında ilk kez görüyormuş gibi selamladığında seviniyorum. Orada bulamadıklarımı da dergilerden ya da internetten alıyorum. Beyaz arka fonda, mikroptan arınmış ürünlerin önden, arkadan ve yandan sergilenmesi, ürünün ek özelliklerinin belirtilmesi, hemen yanında tüm siparişlerimi görebildiğim sepetim... Bu iki boyutlu insansız dünyayı seviyorum.

Nakit param bittiğinde bankaya, saçlarım artık bağımsızlığını ilan ettiğinde ise berbere gidiyorum. Doktora en son ne zaman gittiğimi hatırlamıyorum ama uzun süre önceydi.

Zamanımın çoğunu abonesi olduğum gazete ve dergileri baştan aşağı tarayarak, önemli makaleleri kesip kodlayarak, yapıştırarak ve ilgili dosyalara sıralayarak geçiriyorum. Geçmişte, yapmak için maaş aldığım bu görev, işten çıkarıldığımdan beri zamanımı başka nasıl değerlendireceğimi bilemediğimden benim için hobi hâline geldi. İnsanlar artık arşivciliğin bittiğini, veribankaları ve metin aramaları döneminden kalma bir anakronizm olduğunu söylüyorlar ya, o zaman neden tüm yöneticilerim arşivi bana devretmek için bu kadar zorlandı? Benim gibilerin ayda yılda bir kez, o da anca yeni yıl kutlamalarında yüz yüze görebildiği yöneticilerden biri her şeyin çöpe atılması gerektiğine karar verdi ama ben raylı raf sistemi dâhil tüm arşivi devralıp kendi evimin bodrumunda depolamayı önerdiğimde de bana şüpheyle yaklaştı ve karar vermesi haftalar sürdü. Doğrudan bağlı olduğum yöneticim ise olası tüm sakıncaları benimle paylaştı: masrafları, evimin dosyaların ağırlığını kaldırıp kaldıramayacağını, bu kadar evrakın özel mülkte depolanmasının itfaiye tarafından onaylanıp onaylanmayacağını... Yeterince param vardı, evrakların taşınma ücretini bizzat karşılayacağıma söz verdim. Bodrum oldukça büyüktü ve zemin de yükü rahatlıkla taşıyabilirdi. İtfaiye zaten bunun nasıl bir sorun oluşturabileceğini anlamadı. Telefondaki adam, İnsanların çatı katı ya da bodrumlarında neler sakladığını bir bilerseniz, dedi gülerek. Gülüşünde benimle bir sır paylaşmış gibi bir hava vardı.

Yöneticinin tüm itirazlarını çürütmeme rağmen arşivi bana teslim etmeleri haftalar sürdü. Arşivi ticari kullanıma ya da üçüncü kişilere açamayacağımı belirten, telif ve kişilik haklarını da içeren

bir sözleşme hazırlandı. Sözleşmeyi harfiyen okudum. Oldum olası sevmişimdir sözleşmeleri; küçücük yazılmış metinler, incecik kâğıtlar, satırların dizilişi ve her olasılığı kapsaması gereken o zahmetli yazı tarzı... Yaşadıklarımız sanki sadece sözleşmeyle gerçekten var oluyor: evlilik, iş, miras ya da konut satın alma.

O kâğıt parçasının imzalanmasıyla ilk kez yönetimdeki ilgili kişiyle karşılaşma fırsatı da buldum. Yüz ifadesinden beni bir aptal gibi gördüğü belliydi ancak bu benim isteğimi daha da güçlendirdi.

Bu insanlar arşivin gerçek amacını hiçbir zaman anlamadılar. Arşiv oluşturmak için yapılması gereken araştırmaların maliyetlerini hesaplayıp tüm bunlara değmediğini söylediler. Öyleyse soruyorum: Neye değer? Arşiv yalnızca dünyayı yansıtmaz, dünyanın bir *kopyasıdır*; kendine ait bir dünyadır. Ayrıca gerçek dünyaya kıyasla kendi içinde bir düzen barındırır. Her şeyin yeri bellidir, ne aranıyorsa biraz pratikle hemen bulunabilir. Arşivin gerçek amacı budur: var olmak ve düzeni sağlamak.

Raylı raf sistemi özel bir şirket tarafından yapıldı. Zemini kırıldıktan sonra raflar için gereken rayları yerleştirdiler. Hiltinin sağır edici gürültüsü evin her yerini doldurdu, tozlar en üst katlara kadar çıkarak odaları güneş ışınlarının zor görüldüğü hafif sisli hava gibi örttü.

Sonra, beklenen gün gelip çattı. Dosya kolilerini taşıyan tır kapının önünde durdu ve işçiler inleyip küfürler ederek kolileri bodruma taşıdı. Kolilerin ne denli fazla ve hepsinin artık benim sorumluluğumda olduğunu gördüğümde biraz ürktüm doğrusu. Tadilatın ve taşınmanın heyecanı o kadar büyüktü ki kendime gelebilmem birkaç günümü aldı. Sonraki birkaç gün boyunca dosyaları yerleştirmek benim için bir tür iyileştirme süreci gibi oldu: yeniden düzen kurmak ve her şeyin yerli yerinde olduğunu bilmek.

Duyguların Arşivi

Peter Stamm

*Bir şeylerin değişmesini istemiyorum. Kabahat mi?
Zamanın işlediği suça direnmek, değişimin akıntısına kapılmamak,
anılarımda yaşıyormuşum gibi sonsuz bir anda var olmak...
Böylece hiçbir şey aniden yok olmuyor; sadece yavaş yavaş solup dağılıyor.*

Bir gazetenin tozlu dehlizlerinde, tozlu sayfalar arasında uzun yıllar arşivcilik yapan başkarakter, işini kaybettikten sonra hayata tutunmanın yolunu da hayatı boyunca yaptığı şeyi devam ettirmekte bulur. Fakat arşivi evine taşıdıktan sonra, salt sayfalarca bilginin değil, hatıralarının da ağırlığı altında ezilmeye başlar ve anılarında kırkı yıldır beraber olduğu çocukluk aşkının izini sürmeye karar verir...

İsviçre'nin önde gelen yazarlarından Peter Stamm, nostalji ve pişmanlık ilmekleriyle ördüğü romanı *Duyguların Arşivi*'nde, yaşanmamış bir aşkın yasını tutan, geçmişle yüzleşmemenin türlü yolunu icat eden, kendisini duygusuzlaştırmaya ant içmiş yalnız bir adamın hikâyesini anlatıyor.

Türkçeleştiren: Ufuk Tonka

Delidolu

delidolu.com.tr
f @ delidolukitap
Delidolu Yayınları

ISBN: 978-625-7314-96-1

9 786257 314961